

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spécial. 500 Ptrs.

ADRESSE:

“İdjtihad,” Constantinople

Téléph. St. 865
XXV ème ANNÉE

1 Octobre 1929

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ

No. 282

ABONEMAN:

Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
için 2 1/2, hariç için 2 D.
Âlâ kâğıdı 5 Liradır

İDAREHANESİ:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
1 Teşrinievel 1929

Kadınlık, aşk ve hayat hakkında ihtisâslar

Kadına hurmet iderim: o buna layık olduğu için değil zaif olduğu için müstehaktır.

— Kadını yükselttikçe kendini şaşırır, düşer, düştükçe de kalkamaz ve yükselmeğe de layık değildir.

— Kadın hiç bir şey karşısında mukavemet gösteremeyecek kadar zaiftir.

— Kadın sevildikçe şımarır, şımarıkça da dikenlenir.

— Kadına fazla temayül onu uzaklaştırmaktan başka bir şeye yaramaz.

— Kadın hariçten görüldüğünün temamile aksidir.

— Kadını uzaktan sevmeli, Onun ruhuna nüfuz ettikçe sukutu hayale uğrarız.

— Kadın mütefekkir olduğu zaman satır, şair olduğu zaman sunî, âlim olduğu zaman şaşkın, siyasette ise bön dür. Onun yalnız bir emeli var: İzdivaç. İzdivaçta onun nazarında daima bir erkekle birlikte bulunmaktadır.

— Kadın ancak isti'nakâr olduğu zaman yüksektir, böyle olmağa ve öyle kalmağa da mecburdur.

— Kadını ikna' okadar kolaydır ki yalnız zavahir kâfidir. Bununla da zavallı olduklarını ispat ederler.

— Aşk insanı ya yükseltir ya alçaltır, hiç bir zaman olduğu gibi bırakmaz.

— En yüksek kadın fedâkârlığı vefakârlığında görülendir.

— Edâ ile görünemiyen, naz ile anlaşılmayan kadın eksik kalmıştır.

— İnsan zekâsı nispetinde yükselir, aklı derecesinde mesut olur.

— İzdivaçta denkini bulmaz ise her iki tarafta bedbaht olur. Çünkü kefâet izdivaçın mizanıdır.

— Hayat ızdırapla doludur, fakat bilinmeden geçilen korkunç yerler bize azap vermez.

— İnsanlar karşılarındakilerine kendi de-

recelerile mütenasip muamele ederler. Bunun için hayatta lakaydı, hürmet ve hakaret daima muhayyedir.

— Valan ve âdilikten eza duymayanların hayattan şikâyeti pek sahih sayılmaz.

— Adilik o kadar yere yakındır ki sukutu bile görülemez, fakat servinin sallantısı tâ uzaklardan göze çarpar.

— İnsanın hırsızı, haydudu, hatta katil ve canisi bile çekilebilir. Yalnız âdisine tahammul edilemez.

— Durgun kan, yorgun hayat ihtiyarlıkta ni'met gençlikte mihnettir.

— San'at yollarında gönülleri yakamayan veya gönül gibi yanmayanlar hayatına mutlak başka bir ma'na aramalıdır. Ârif olmayanlar irfanlı olabilirler.

Dr. RASİM ÂLİ

Tevfik Fikret

ve

Psychanalyse Tetkikleri

Doktor A. İzzettin

2

İnsanda soğuk, ve hodpesend bir intiba' bırakırlar... samimiyetleri yoktur.. sanki onlarla daima şeffâf bir perde arkasından konuşuluyor gibi dir. Bu hal vahim emrazı akliyyede meselâ erken bunamada mertebeyi kusvaya vasıl olur.

Fakat hakîki nuveye, tabii itlak edilenlerde de tesadûf edilebilir. Aradaki fark tavsifi değil, mıkdarıdır. Onlar hiç bir vakit muhitlerine uyamazlar fakat bu uyamamayı his ederek müteessir olmazlar çünkü bütün bu muaraza cümleî ruhiyenin gayrî meş'ur (Inconscient) kısmında cereyan eder. Bu sebepten onlar muhiti anlamazlar.. anlayamazlar, ve hissettikleri azap, bir nevi ademi emniyet hissinden ve bundan tevellüd eden reaktiondan ibarettir. Onları sıkan şey kendilerinin diğerlerinden farklı olması değil diğerlerinin onlara uymamış bulunuşlarıdır; bu ayrılık onlarda mahsus olan soğuk tabiatı,

izah eder. Şahsiyet intibaka olan temayülü dolayısıyla kabahatı şahsın kendisinden muhiti hariciye fırlatır [1] muhitin kıymetini tenzile çalışılır bu suretle o mağrur ve alıngan hal tevellüd eder.

Bu hal Fikret de tamamen vakıdır. Fikret hayatının muhtelif devrelerinde içinde yaşadığı muhit ile muarız bir vaziyette bulunmuş her defasında da darılarak (darılmak kendisini haklı görmektir!) sadefden külesine iltica etmiştir. Devri Hamidede Ermeni vakaasını müteakip parlak memuru bulunduğu Harciye istişare odasından «Ben katil hükümetten para almam!» diyerek çekilmiş ve hakikaten de aylığı işlediği halde maaşını almamıştı. Bu hal şüphesiz ki hületin mürit bir ittisa'nı gösterir. Artık Fikret memuriyet hayatına veda etmiş görünüyordu. İlanı huriyeti müteakip Fikret de memleketde uyanan o, heyecanlı faaliyete karışmış hayata atılmış, muhitte temasa girmiş, gazete çıkarmıştı. Lâkin çok geçmeden gene ayrılık baş gösterdi.

Müteakip seneler içinde son merhaleyi işaret eden Galata Saray hadisesini zikr edelim. Mektebi Sultanîdan çekildikten sonra Fikret, artık tamamen tecerrüt etmiş muhitine karşı tamamen lakayt, fakat durgun ve somurtgan bir lakaydı göstermişti.

Kabahat her iki taraftaydı. (Schizophrenique-Paranoide) bünyenin beşinci tezahürü olan bu somurtkan lâkaydî hakkında Alledy ve Lafargue şunları yazıyor: «bunlar her şeyi kendi kudretleri ile yapmak daiyesindedirler... ve bunu da her cihete uydururlar. Muhitlerine karşı mağrur, istihfakârdırlar. Hiç bir şey onların kâbına varamaz. Kendilerini ideâlsız burgeoisalar telekki ettikleri muhitin üstünde farz eder. Başkalarından hiç bir şey kabul etmezler.

Yalnız ve yalnız onların fikri muta'dır. Bütün işleri terkederler. Çünkü dünya yüzünde her amelin saçmalığına kaidirler. Ek-

seriyetle daima bir takım yeni vesileler icad ederek çalışmakşızın yaşamak usulünü ittihaz ederler. Diğerinin kendi ideallerine mutiane esir olmasını beklerler.

Şüphesiz ki bu Narcissique temayül fikrinde vahim bir dereceye kadar çıkmıyor, onu bir «Raté», beşerin anlamadığı zavallı, bir Mesih derecesine indirmiyor, lâkin seciye-nin hududi esasiyesi aynı çerçeve dahilindedir.

Hayat umumiyeye a'îd olan bu ruhi muarezeyi bir tarafa bırakacak olursak Fikretin âsarında da aynı dargın ve alıngan ruhîyetin tezâtlarını görürüz. «Hasanın gazasında» parlak bir vatanperver, «kınc» da canlı bir militarist olan Fikret «Tarihi kadim» de bir beynelmîllecidir. «Allahı Ekber Allahı Ekber» de dindar olan muharrir «Tarihi kadime zeil» de dinsiz görünür. Şuna dikkat etmelidir ki Fikret bütün bu eserlerde samimîdir. Silsilei tezaadın izahı ancak zatiyat (Autisme) ıtlak edilen haleti infaciye ve (Ambivalence) ile kabildir. Biz (Amlivalence) denilen halde müteakıs iki hullet hadisesinin aynı anda bulunmasının kast edildiğini biliyoruz. Bunun en bariz misali erken bunama hastalarında görülen «tezaad» a'razıdır. Hasta pederinin öldüğünü işittiği vakit kâhkahalarla güler. Veya müstehziyane tebessüm eder. Halı tabirde hepimiz biliriz ki aynı şahsı hem sevilir hem de nefret edilebilir; bir çok romancılar farkında olmadan bu hadiseyi uzun uzadıya tasvir etmişlerdir.

Fikretin âsarında meselâ (sis) manzumesindeki (Ambivalence) lar «Bivei-bakır» «munis fakat en kirli kadınlar gibi munis» tenasüli hayalların yanında hem «ölmüş gibi uyuyan tudei zinde» hem de «hariçten uzak-tan açılan gözleri süzgün çeşmanı kebudiyle» arzı vicut eden cazip fakat gaddar maşuka... timsallerine kadar canlı ve mühim birer vesikadır!